

The background is a high-contrast, abstract composition of black and white. It features large, irregular black splatters and brushstrokes that create a sense of movement and texture. The white areas are filled with fine, dark lines and dots, suggesting a spray or a heavily textured surface. The overall effect is one of raw, expressive energy.

Tuula Rokka

KUKA, KUUSSA, KULLOIN

Kuka, Kuussa, Kulloin

Hakusanakirja

Tuula Rokka

Ainon vuosikymmenet

Tiiviiksi pakattua tietoa kahdeksasta vuosikymmenestä maapallollamme.

Kirja kertoo maailman tapahtumista yleensä ja erityisesti Suomessa.

Aika alkaa 1.1.1940 ja päättyy 31.12.2019.

Lähdetiedot: Google

1970, 1980

1960-----1990

1950-----2000

1940-----2010

Kirjan elinkaari

© 2022, Tuula Rokka

Kustantaja:BoD - Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD -Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-4990-6

Kiitokset Armille, Britalle
ja Evalle

Sisällysluettelo:	Sivu
1940	7-33
1950-luku	34-55
1960-luku	56-93
1970-luku	94-127
1980-luku	128-167
1990-luku	168-206
Nolkyt-luku	207-250
2010-luku	251-305

1940-luku

1940-luku on vuosikymmen, joka alkaa 1. tammikuuta 1940 ja päättyy 31. joulukuuta 1949. Vuosikymmenen teemoja ovat toinen maailmansota ja sen aiheuttamat maailmanpoliittiset muutokset.

Tapahtumia vuosikymmenen aikana

1940 Talvisota päättyy

1941 Japani pommittaa Pearl Harbouria. Yhdysvallat liittyy mukaan toiseen maailmansotaan.

1944 Jatkosota päättyy. Lapin sota alkaa.

1945 Ensimmäinen ydinpommi, toinen maailmansota päättyy.

1945 Oikeudenkäynti Ranskan Vichyn hallitusta vastaan.

1945-1946 Nürnbergin oikeudenkäynti Natsi-Saksan johtoa vastaan.

1947 Pariisin rauhansopimus allekirjoitetaan.

1947-1948 Asekätkentäjutun oikeuskäsittely Suomessa.

Oikeudenkäynti ns. ”maakunnan miesten” osalta jatkuu vuoteen 1950.

1949 Nato perustetaan, suuret ikäluokat syntyvät, kylmä sota alkaa, televisiolähetystoiminta alkaa.

Tiede ja tekniikka

Chuck Yeager, Yhdysvaltain ilmavoimien pilotti rikkoo ensimmäisenä äänivallin X-1-rakettilentokoneella, vuonna 1947.

Aikakauden tietokoneita: Z3, Colossus, Harvard Mark 1, ENIAC, EDSAC.

Ydinpommi kehitetään.

Mailman hallitsijoita

Winston Churchill, Charles de Gaulle, Carl Gustaf Emil
Mannerheim, Juho Kusti Paasikivi,

Philippe Pétain, Franklin D. Roosevelt, Risto Rytö, Josif Stalin,
Harry S. Truman, Adolf Hitler,

Benito Mussolini, Francisco Franco.

Kulttuuri/elokuvat

Elokuva ”Tuulen viemää”. Pääosissa Clark Gable ja Vivien
Leigh. Elokuva on vuonna 1939 ensi-iltansa saanut historiallinen
elokuva, joka perustuu Margaret Mitchellin vuonna 1936
ilmestyneeseen samannimiseen romaaniin.

Elokuva ”Citizen Kane” on vuonna 1941 ensi-iltansa saanut
Orson Wellesin ohjaama elokuva, joka perustuu lyhyesti
sanomalehtimagnatti William Randolph Hearstin (1863-1951)
elämään. Elokuva saa Suomessa ensi-illan 18.7.1947 nimellä
”Himo”. Suuri osa elokuvan pääsankarin eli Charles Foster
Kanen elämästä on parodiaa ”lehtikeisari” William Randolph
Hearstin elämästä tai jopa hyökkäys häntä vastaan. Eräs ”ilkeä”

viittaus Hearstiin on elokuvan alkuosassa, kun Wellesin näyttelämä Kane sanelee Kuuban-kirjeenvaihtajalleen sähköttää, joka on mukaelma Hearstin kuuluisasta kommentista Espanjan ja Amerikan välisen sodan alla: ”Järjestäkää te kuvat, niin minä järjestän teille sodan”. Kanen yksityispalatsi Xanadu on viittaus Hearstin Kaliforniaan rakennuttamaan Hearst Castleen. Elokuvan teemoina ovat muun muassa rahan ja kapitalismin turmeleva vaikutus sekä vallan tuoma yksinäisyys. Elokuvassa yritetään löytää selvitys Kanen viimeiseen kuiskaukseen ennen kuolemaansa, ”Rosebud”. Merkitys paljastuu katsojille elokuvan lopussa. Kun Kanen linnaa tyhjennetään, työmiehet heittävät uuniin puisen kelkan, jossa lukee ”Rosebud”. Kyseessä on sama kelkka, jolla Kane leikki lapsuudessaan kotonaan ennen joutumistaan miljoonaperijäksi. Viittaus ”ruusunnuppuun” (rosebud) saattaa myös olla piruilua. Väitetään nimittäin, että Hearst olisi käyttänyt tätä sanaa viitatessaan rakastajattarensa Marion Daviesin sukuelimeen.

Walt Disneyn animaatioelokuva ”Dumbo” saa ensi-iltansa 23.10.1941.

Michael Curtizin ohjaama ”Casablanca” draamaelokuva saa ensi-iltansa 26.11.1942 New Yorkissa. Elokuvalla on ehkä tiettyjä

yhtymäkohtia puolalaisen vakoojan toimintaan Pohjois-Afrikassa. Elokuvasa Casablanca on satamakaupunki, jossa vilisee paikallisten asukkaiden lisäksi ranskalaisia, vakoojia, pakolaisia, natseja ja seikkailijoita. Puolueeton kapakanpitäjä, yhdysvaltalainen Rick Blaine (Humphrey Bogart) pyörittää kaupungin ykkösravintolaa. Natsi-Saksa on miehittänyt Ranskan vuonna 1940, ja Vichyn nukkehallitus pitää valtaa Ranskan Marokkoon kuuluvassa Casablancassakin. Blaine ei pidä natseista, mutta edustaa sekaantumattomuuspolitiikkaa eikä asetu kenenkään puolelle. Ainoa tapa paeta saksalaisten miehittämästä Euroopasta on matkustaa Casablancaan, josta voi lentää Lissaboniin ja sieltä edelleen Yhdysvaltoihin. Viisumia on vaikea saada, joten monet joutuvat jäämään pitkäksi aikaa Casablancaan. Casablancaan saapuu Rick Blaine entinen rakastettu (Ingrid Bergman) nykyisen aviomiehensä kanssa, jonka kannoilla ovat natsit, koska tämä on toiminut natsien vastaisessa vastarintaliikkeessä. Tämän jälkeen elokuvassa onkin sitten rakkautta ja draamaa. Todellisuudessa Casablancassa tuskin oli tuolloin saksalaisia, eikä tarvittu viisumia sieltä poistumiseen. Mutta elokuva on hyvä ja tunteisiin vetoava.

Kulttuuri/kirjallisuus

”Mein Kampf”, on Adolf Hitlerin kirja. Teoksen ensimmäinen osa julkaistaan suomen kielellä Lauri Hirvisalon toimesta vuonna 1941.

”Pikku prinssi”, on ranskalaisen kirjailijan Antoine de Saint-Exupéryn vuonna 1943 julkaisema pienoisromaani. Kirja kertoo vertauksien avulla ihmisen onnen tavoittelusta.

Suomi 1940-luvulla

Suomi on 1940-luvulla vajaan neljän miljoonan asukkaan maatalousyhteiskunta, joka joutuu itänaapurinsa Neuvostoliiton kanssa sotaan. Sodat hallitsevat vuosikymmenen alkupuoliskoa, vuosikymmenen loppupuolisko on sodan jälkipyykin pesemistä ja vaaran vuosien aikaa. Sotatila alkaa Suomessa 30.11.1939 ja päättyy 26.9.1947. Varsinaisten sotatoimien aika kestää Suomen osalta yhteensä noin kolme ja puoli vuotta; talvisota käydään 30.11.1939-13.3.1940 ja jatkosota 25.6.1941-19.9.1944. Lisäksi Pohjois-Suomessa käydään niin kutsuttu Lapin sota saksalaisia vastaan. Poliittiseen päätöksentekoon vaikuttaa Moskovon

välirauhansopimuksen ehtojen toteutumista Suomessa vuosina 1944-1947 valvonut Liittoutuneiden valvontakomissio.

Neljännesvuosisadan kestänyt Suomen ensimmäisen tasavallan aika päättyy vuonna 1944. Alkaa Suomen toisen tasavallan aika.

Sota on poikkeuksellista aikaa Suomessa sikäli, että korkeakulttuurin ja populaarikulttuurin edustajat vetävät yhtä köyttä. Militarismi on verraten vähäistä. Eniten militarismia saattaa esiintyä seikkailukirjoissa. Kevyessä musiikissa sitä ilmentää esimerkiksi ”Eldankajärven jää”. Suomalaiset elokuvat ovat ajankohtaan nähden maltillisia. Ihmisten mielet kaipaavat tasaantumista ja rauhaa, joten kestävimpiä kevyen musiikin kappaleita on rauhaa hehkuva ”Kodin kynttilät”.

Valtio

1940-luvulla Suomen valtiollinen itsenäisyys on vaarassa. Sotien seurauksena Suomi menettää suurimman osan Karjalasta sekä Sallan ja Petsamon.

Presidentit 1940-luvulla

Kyösti Kallio (1937-1940), Risto Ryti (1940-1944), Carl Gustaf Emil Mannerheim (1944-1946) ja Juho Kusti Paasikivi (1946-1956).

Äänioikeusikäraja on 24 vuotta vuosina 1906-1944. Ikäraja lasketaan 21 vuoteen vuonna 1944. Äänestysaktiivisuus on korkea, vuoden 1948 vaaleissa se on 78,2 % äänioikeutetuista. Heinäkuussa 1939 valittu eduskunta istuu sotien takia peräti kuusi vuotta. Eduskuntavaalit Suomessa järjestetään 1940-luvulla kahdesti, vuosina 1945 ja 1948. Suurimpia puolueita ovat SDP, Suomen Kansan Demokraattinen Liitto ja Maalaisliitto. Äärivasemmiston puolueet sallitaan ensimmäisen kerran itsenäisen Suomen historiassa vuoden 1945 vaaleissa.

Lainsäädäntöä Suomessa 1940-luvulla

1940 Pika-asutuslaki

1941 Liikevaihtoverolaki

1945 Maanhankintalaki

1945 Etunimilaki

1947 Laki Suomen Akatemiasta

1948 Lapsilisälaki

1948 Tuberkuloosilaki

1949 Arava-laki

Kunnat

Vuoden 1936 valittujen kunnanvaltuutettujen toimikausi venähtää yhdeksään vuoteen toisen maailmansodan takia. Suomessa järjestetään 1940-luvulla kahdet kuntavaalit, vuosina 1945 ja 1947. Äänestysaktiivisuus on kuntavaaleissa alhaisempi kuin eduskuntavaaleissa, mutta korkeampi kuin aiempien vuosikymmenten kunnallisvaaleissa.

Aluemuutokset

Suomi luovuttaa Neuvostoliitolle alueen, jonka maapinta-ala on 42 934 neliökilometriä. Se vastaa laajuudeltaan esimerkiksi Tanskan ja Viron koko pinta-alaa. Lisäksi Suomi vuokraa Uudellamaalla sijaitsevan Porkkalan Neuvostoliitolle. Vuokra-

aika on 50 vuotta. Neuvostoliitto palauttaa sen Suomelle kuitenkin vuonna 1956.

Sotalesket ja orvot

Toisen maailmansodan seurauksena kuolee tai katoaa 83 555 suomalaista, joista noin 90 % on 20-24 - vuotiaita miehiä. Alle 45-vuotisista suomalaisista aviovaimoista joka 17. on toisen maailmansodan päättyessä leski. Sotalesket erottuvat muista leskistä. Heidän ihmissuhteensa ovat ympäristön tarkkailun ja arvioinnin kohteina. Heidän toimeentulonsa on heikkoa. Valtiolta saa korvausta, joka vastaa sataprosenttisen sotainvalidin korvausta. Sodasta selvinneille miehille sotalleski on vartenotettava kumppanivaihtoehto. Jos sotalleski avioituu uudelleen, valtio maksaa hänen kolmen vuoden eläkkeensä, ja lesken eläketurva päättyy.

Sotaorvoiksi jää Suomessa 50 343 lasta.

Tiiviisti pakattua tietoa kahdeksalta vuosikymmeneltä maailman tapahtumista.

BoD

9 789528 049906